

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Департамент освіти Сумської обласної державної адміністрації
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
за участю
Національний Еразмус+ офіс в Україні
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Київський університет імені Бориса Грінченка
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Державна установа «Палац дітей і молоді «Золак» м. Мінська», Білорусія
ФАО НЦПК «Өрлеу» ИПКПР по Туркестанской области и городу Шымкент, Казахстан
Ферганський державний університет, Узбекистан
Андижанський сільськогосподарський і агротехнологічний інститут, Узбекистан
Шандунський педагогічний університет, КНР
Вища школа управління та адміністрації в Ополє, Польща
Вища технічна школа, Польща
Вища школа економіки та менеджменту Публічної Адміністрації в м. Братислава,
Словаччина
Музична школа «Петар Стоянович», м. Уб, Сербія
Ліцей Rostand в Chantilly, Франція
Oekraïense School, Netherlands



ОСВІТА ДЛЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: ВИКЛИКИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

EDUCATION FOR THE 21st CENTURY: CHALLENGES, PROBLEMS, PROSPECTS

Матеріали II Міжнародної
науково-практичної конференції

12–13 листопада 2020 року

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2020

УДК 37.09:001.895](477+100)''20''(063)

О-72

*Рекомендовано до друку вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 4 від 27.10.2020 р.)*

Редакційна колегія:

- А. А. Сбруєва** – доктор педагогічних наук, професор (**відповідальний редактор**);
М. А. Бойченко – доктор педагогічних наук, доцент;
Т. М. Дегтяренко – доктор педагогічних наук, професор;
С. Б. Кузікова – доктор психологічних наук, професор;
Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор;
О. В. Гузенко – кандидат педагогічних наук, доцент;
О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор;
С. М. Кондратюк – кандидат педагогічних наук, професор;
Н. М. Павлушенко – кандидат педагогічних наук, доцент;
А. О. Полянничко – кандидат педагогічних наук, доцент;
О.М. Семиног – доктор педагогічних наук, професор;
І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент

Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (12–13 листопада 2020 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 447 с.

ISBN 978-966-698-281-3

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи». У матеріалах конференції розглядаються організаційно-педагогічне забезпечення, стратегічні пріоритети та форми інноваційного розвитку системи дошкільної, початкової та шкільної освіти в Україні, європейському регіоні та світі; проблеми та перспективи інноваційного розвитку вищої освіти, зокрема підготовки PhD, у глобальному та національному вимірах змін.

Proceedings contain materials of the International scientific-practical conference “Education for the 21st Century: Challenges, Problems, Prospects”. Proceedings of the conference reveal organizational and pedagogical provision of innovative development of the preschool education system in Ukraine, European region and in the world; innovative trends of modern primary education system development in Ukraine and abroad; strategic priorities and forms of innovative development of the school education system in Ukraine and in the world; problems and prospects of innovative development of higher education, in particular PhD training, in the global and national dimensions of change.

*Матеріали конференції подано в авторській редакції.
УДК 37.09:001.895](477+100)«201»(063)*

ВЕЛЬМИШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Організаційний комітет **II Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи»** вітає Вас і зичить плідної праці в обговоренні актуальних проблем розвитку освіти в умовах глобальних викликів, у пошуку перспектив мінімізації ризиків та визначенні перспектив успішної реалізації програм реформування освітньої системи України задля підвищення її ефективності та конкурентоздатності на світовому ринку освітніх послуг.

Мета конференції: презентація результатів наукових досліджень та практичного досвіду з питань інноваційного розвитку освіти в Україні, Європейському регіоні та у світі в цілому в умовах суспільства знань; популяризація результатів наукових розвідок представників відомих в Україні наукових шкіл, зокрема аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників СумДПУ імені А.С.Макаренка; заохочення наукової молоді, всіх представників академічної громади до виконання наукових досліджень на засадах академічної доброчесності; надання широкій національній та міжнародній академічній громаді інформації про хід виконання в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка проєкту Програми Еразмус+ Жан Моне Модуль.

DEAR PARTICIPANTS OF THE CONFERENCE!

The Organizing Committee of the **II International Scientific and Practical Conference «Education for the XXI Century: Challenges, Problems, Prospects»** welcomes you and wishes fruitful work in discussing current issues of education in the face of global challenges, in finding prospects for risk minimization and successful implementation of the programs of Ukraine's education system reforming in order to increase its efficiency and competitiveness in the global educational services market.

Purpose of the Conference: presentation of the results of scientific research on the innovative development of education in Ukraine, the European region and in the world as a whole in a knowledge society; popularization of the results of scientific research of the representatives of well-known scientific schools in Ukraine, in particular postgraduate students, doctoral students, scientific and pedagogical staff of universities; encouraging the scientific youth, all members of the academic community to carry out research on the basis of academic integrity; providing the international academic community with information on the implementation of the Erasmus+ Jean Monnet Module project at Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Конференція проводиться в рамках виконання проєкту Jean Monnet Module «Європеїзація докторських програм у галузі освіти на засадах інтердисциплінарного та інклюзивного підходів» (<https://jmm.sspu.edu.ua/>) Програми Еразмус+ Європейського Союзу.

The conference is held within the framework of the Jean Monnet Module project “Europeanization of doctoral programs in the field of education on the basis of interdisciplinary and inclusive approaches” (<https://jmm.sspu.edu.ua/>) of the Erasmus+ Program of the European Union.

Проведення конференції здійснюється у змішаному форматі, що передбачає як очну участь у засіданнях, що проводяться в СумДПУ імені А.С.Макаренка, так і дистанційну участь в on-line форматі на платформі ZOOM в режимі реального часу.

Підтримка Європейською Комісією створення цього видання не означає схвалення змісту, який відображає лише погляди авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ньому.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views of the authors only, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- застосування певних методичних та технологічних прийомів дозволяє організувати навчання за дистанційною формою на належному рівні.

Однак наприкінці хочемо наголосити, що не зважаючи на модернізовану методику вивчення хімічних дисциплін за допомогою засобів дистанційного навчання, доцільність його використання розглядаємо лише як тимчасовий варіант в умовах сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchavita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>.

Ліцман, Ю. В., Швець О. Г., Осьмук Н. Г. (2020). Організація змішаного навчання за допомогою «GOOGLE CLASSROOM» під час вивчення біоорганічної хімії здобувачами медичних спеціальностей. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 3, 91–107.

К. Орду

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського»

ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ У МЕДИЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ

Згідно з Постановою Кабінету міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» № 211 від 11.03.2020 р., Листа МОН України № 1/9-154 від 11.03.2020, Листа МОЗ України № 22-04/7148/2-20 від 12.03.2020 р. медичні заклади вищої освіти України розпочали дистанційне навчання студентів (Аряєв, Капліна, Сеньківська, Павлова, 2020, с. 2).

За визначенням В. Ждана, дистанційна освіта при підготовці лікарів – це інноваційна організація навчального процесу, яка реалізується у специфічній педагогічній системі, яка базується на принципі самостійної освіти лікаря й інтерактивної взаємодії викладача та інтерна (Ждан, Бабаніна, Кітура, Ткаченко, 2018, с. 26).

Розглянемо детальніше досвід впровадження дистанційних форм навчання у освітній процес провідних медичних ЗВО України під час глобальної пандемії, спричиненої COVID-19.

За словами Л. Скрипник (ІФНМУ), головна мета створення дистанційної медичної освіти і телемедицини – забезпечення загальнонаціонального доступу до медичних ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж і надання умов для відповідної реалізації громадянами своїх прав на освіту та проведення дистанційних консультацій пацієнтів у співробітництві з українськими і зарубіжними клініками. Дослідниця відзначає, що одним із лідерів створення технологій дистанційного навчання і телемедицини в Україні є Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика (НМАПО), співробітники якої мають суттєвий досвід в організації подібних навчальних курсів (Скрипник, 2012, с. 116-117).

Професор О. Власенко наголошує, що освітній процес дистанційної форми навчання в НМУ ім. О. О. Богомольця організовується на підставі навчальних планів, розроблених на основі освітньо-професійних програм і вимог до всіх елементів технологій дистанційного навчання на веб-ресурсі www.nmuneuron.tk. Самостійне вивчення передбачає використання навчальних матеріалів дистанційних курсів, які студенти отримують через Інтернет за допомогою дистанційної платформи Neuron та платформи масових відкритих онлайнкурсів (від Prometheus, Coursera, eDX, EdEra та KhanAcademy тощо) (*Запровадження дистанційної форми в навчальний процес Університету*).

Колектив кафедри педіатрії ОНМедУ (М. Аряєв, Л. Капліна, Л. Сеньківська, В. Павлова) провели порівняння програми ZOOM із програмою Google Meet і дійшли висновку, що обрана програма більш проста, зручна та інформативна. Програма ZOOM надає кращі можливості для підключення додаткового ілюстративного матеріалу й аналізу результатів дистанційного навчання. На погляд учених, використання дистанційного навчання потребує додаткової розробки навчально-методичних матеріалів, фільмів, тестів, клінічних завдань та їх постійної переробки та удосконалення (Аряєв, Капліна, Сеньківська, Павлова, 2020, с. 201).

Учені Дніпропетровської медичної академії МОЗ України О. Абатуров, О. Агафонова вважають, що значно простіше використовувати платформи NOODLE або SOCRATIVE, коли студенти групи одночасно виконують тестові завдання онлайн. За словами науковців, це значно зменшує вірогідність обміну інформацією між студентами. Зауважують, що в цьому випадку можна обмежитись 20 тестовими завданнями за умови того, що для кожної групи студентів набір тестів змінюється (Абатуров, Агафонова, 2020, с. 201).

В. Ждан, М. Бабаніна, Є. Кітура, М. Ткаченко (ВДНЗ«Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава) у процесі професійного удосконалення лікарів використовують такі дистанційні технології: 1. телелекції і телесеінари (на основі відеоконференції), які проводяться у регламентованому часі; 2. віддалені джерела медичної інформації з ресурсів Інтернету; 3. мультимедійні і навчально-контролюючі системи (на основі Інтернет-технологій) (Ждан, Бабаніна, Кітура, Ткаченко, 2018, с. 26).

Науковці ЗДМУ О. Куц, В. Омелянчик, Г. Бессараб вважають, що впровадження масових відкритих онлайн-курсів дозволяє: 1) урізноманітнити методи подання інформації, а саме використання текстових, графічних, ілюстрованих та відеоматеріалів, що дозволяє викладачеві підвищити рівень доступності інформації до сприйняття студентами; 2) спростити процес контролю кінцевого рівня знань за допомогою системи тестового контролю Ратос; 3) здійснити диференціацію та індивідуалізацію навчання, забезпечити вибір індивідуальної траєкторії навчання (Куц та ін., 2017, с. 86).

Учені Української медичної стоматологічної академії, І. Голованова, Н. Ляхова, І. Белікова, відзначають, що формат вебінарів якнайкраще підходить керівникам закладів охорони здоров'я, організаторам охорони здоров'я різних рівнів, тобто тим, хто часто проводить внутрішні наради з віддаленими колегами і хоче знайти зручний інструмент для зустрічей, а також закладам, які прагнуть постійно підвищувати кваліфікаційний рівень своїх співробітників і уникнути додаткових витрат на відрядження. З огляду на компетентнісні потреби сучасних лікарів, особливо актуальним у контексті забезпечення безперервного професійного розвитку стає самоосвітній компонент (Романова та ін., с. 185).

Дослідницею Л.Манюк (ЛНМУ ім. Д. Галицького) сформульовано основні проблеми використання електронних соціальних мереж (ЕСМ) у освітньому процесі медичних ЗВО, до яких належать: вирішення педагогічних завдань пов'язаних із персоналізацією навчального середовища студентів, визначення ролі та функцій викладача під час навчання із залученням соціальних мережних технологій, забезпечення засобів та способів використання можливостей ЕСМ у освітньому процесі із метою тренування професійних та комунікативних навичок майбутніх лікарів (Манюк, 2016, с. 90).

М. Нарійчук (Одеське обласне базове медичне училище), аналізуючи закордонний досвід використання соціальних мереж в освіті та дані анкетування, виділяє наступні аргументи на користь їхнього застосування: безкоштовність зберігання цифрових даних і організації комунікації в мережі; значна кількість користувачів серед студентів медичних вишів; можливість постійної взаємодії студентів і викладачів у мережі в зручне для них час забезпечує безперервність освітнього процесу з'являється можливість більше детального планування навчальної й дослідницької роботи студентів (завдання й консультації щодня); роздавальний матеріал не потрібно роздруковувати, досить його прикріпити до віртуальної групи в соціальній мережі у вигляді файлу (Нарійчук).

Суголосні із думкою О. Сидоренко (ТНМУ ім. І. Я. Горбачевського), що дистанційна освіта покладає певну відповідальність на студента, тому дана форма навчання буде ефективною власне для свідомих, дорослих студентів, які готові брати відповідальність за свій процес навчання не лише перед викладачем, але й, перш за все, перед самим собою (Сидоренко, 2013, с. 134).

Таким чином, проаналізувавши досвід медичних вишів України, вважаємо, що удосконалення процесу дистанційної освіти у медичних ЗВО України вимагає вибору комплексних методів оцінювання, способів зменшення завантаженості медичних педагогічних кадрів. Дистанційна форма організації освітнього процесу може застосовуватися за умов достатнього матеріально-технічного забезпечення науково-педагогічного складу і студентів; активного використання телемедичних систем для удосконалення практичних навичок.

ЛІТЕРАТУРА

- Абатуров, О. Є., Агафонова, О. О. (2020). Досвід дистанційного викладання педіатрії студентам четвертого курсу у медичних вишах України в умовах пандемії COVID-19. *Здоровье ребенка*, 3, 201-203.
- Аряєв, М. Л., Капліна, Л. Є., Сеньківська, Л. І., Павлова, В. В. (2020). Перший досвід дистанційного навчання в медичних вузах Уєраїни в умовах COVID-19-карантину. *Здоровье ребенка*, 3, 195-199.
- Ждан, В. М., Бабаніна, М. Ю., Кігура, Є. М., Ткаченко, М. В. (2018). Сучасні методологічні підходи до вивчення циклу «Внутрішні хвороби» при підготовці сімейного лікаря. *Здоров'я нації*, 2 (49), 28-29.
- Запровадження дистанційної форми в навчальний процес Університету* (презентація). Відновлено з: <http://nmuofficial.com/distant-education/>
- Куц, О. Г., Омельянчик, В. М., Бессараб, Г. І., Жернова, Н. П., Степанова, Н. В., Тихоновська, М. А., Морозова, О. В., Сухомлінова, І. Є. (2017). Дистанційне навчання в системі медичної освіти (перший досвід кафедри нормальної фізіології ЗДМУ). *Медична освіта*, 4 (76), 85-89.
- Манюк, Л. В. (2016). Використання електронних соціальних мереж у процесі підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності та фахової комунікації. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 53, 3, 88-97.
- Нарійчук, М. Д. *Роль дистанційної освіти у викладанні медичної біології*. Режим доступу: <http://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/2641>
- Романова, А. П., Голованова, І. А., Ляхова, Н. О., Белікова, І. В., Хорош, М. В. *Веб-семінари як економічно доцільний засіб дистанційного навчання у післядипломній освіті лікарів*. Режим доступу: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/10076/1/Holovanova_Veb_seminary.pdf
- Сидоренко, О. Л. (2013). Особливості дистанційного викладання «Невідкладні стани» для студентів-медсестер на кафедрі невідкладної та екстреної допомоги ТДМУ І. Я. Горбачевського. *Медична освіта*, 4, 132-134.
- Скрипник, Л. М. (2012). Дистанційна медична освіта: сучасні реалії та проблеми. *Архів клінічної медицини*, 2 (18), 116-118.

О. Паламарчук

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ

Вирішення нових завдань, поставлених перед системою освіти України процесами державотворення, кардинальними змінами в суспільно-політичному житті людей, вимагає вироблення адекватної організаційної структури системи освіти, яка б забезпечувала перехід до принципу «освіта впродовж усього життя» через добре відому в усьому світі систему дистанційного навчання. Дистанційне навчання (Distance Learning, Distance Education) – це така форма організації освітнього процесу, основою якої є самостійна робота людини, яка навчається. Розвиток дистанційної освіти в Україні розпочався значно пізніше, ніж у країнах Західної Європи, наприкінці 90-х років, у зв'язку з недостатнім рівнем інформатизації українського суспільства, незначної кількості оснащення